

Naravi prijazno vrtnarjenje

POLETNE SADITVE TRAJNIC SO LAHKO ZELO USPEŠNE

Dolgo časa je veljalo, da se trajnice sadijo samo spomladi. To danes vsekakor velja za zmotno prepričanje, saj se je način vrtnarjenja v zadnjih desetletjih močno spremenil. Žal pa so se ob vsem razvoju in napredku kar nekako izgubila nekatera temeljna védenja o potrebah rastlin in njihovi povezanosti z dogajanji v naravi.

Z globalizacijo so nam enostavno dosegljive mnoge informacije, s katerimi pa velikokrat ne vemo, kaj početi.

Prav tako so enostavno dosegljive mnoge rastline, tako sadike, kot semena, ki jih ne poznamo, a želimo z njimi eksperimentirati. Za njihovo dobro rast nam trg ponuja vse mogoče pomožne materiale in sredstva. Pozabili pa smo, da so najrazličnejše rastline od nekdanj dobro rasle tudi v našem prostoru, v naši zemlji in s pomočjo materialov iz našega okolja, zemlje, gnojil in vode. Za posebne potrebe posebnih rastlin je v našem okolju najti vse potrebno, če le vemo, kaj potrebujemo in kako se iskanja lotiti.

Sadik, ki so vedno na prostem, so prilagojene tudi na poletno vročino.

Primerno mesto za sajenje posameznih trajnic in primeren čas njihovega sajenja torej določamo glede na naše poznavanje delovanja naravnih zakonitosti, povezanosti in soodvisnosti rastišča in rastlin na njem.

Pri sajenju zelenjadnih sadik smo se že kar navadili na dejstvo, da jih lahko sadimo skozi vso rastno sezono. Ob tem seveda posvečamo veliko pozornosti stalni oskrbi z vodo. Skoraj ga ni zelenjadnega vrtička, ki ne bi imel možnosti rednega zalivanja.

Poleti cvetoče sončece –
Helianthemum

Pri trajnicah imamo v mnogo čem drugačna pričakovanja, kot pri zelenjadnicah. Zato se tudi njihovo gojenje v marsičem razlikuje od gojenja zelenjadnic. Predvsem od trajnic pričakujemo, ne glede na to, ali jih gojimo v okrasne ali užitne namene ali celo oboje hkrati, da bodo živele več let ali celo desetletij na istem mestu in ne bodo zahtevale mnogo nege in skrbi, sploh pa ne stalnega zalivanja. Zato jih sadimo zelo premišljeno. Ob tem si začetnik seveda lahko privošči tudi eksperimentiranje in napake.

Če pa pri sajenju upoštevamo nekaj osnovnih pravil, bo nevarnosti za hude napake malo:

1. **Pravo rastlino na pravo mesto!** N.pr. močvirskih trajnic ne sadimo na sušna rastišča in obratno. Tistih, ki imajo rade senco, ne sadimo na sonce in obratno. Med seboj družimo tiste trajnice, ki imajo podobne življenjske zahteve.

2. **Sadimo v dobro pripravljeno zemljo,** saj sadimo za mnoga leta. Dobra vrtna tla za večino trajnic so tista, ki so globoko zrahljana, obogatena z organskimi gnojili in mikroorganizmi iz narave ter niso onesnažena s trajnimi pleveli. Pri tem ne potrebujemo nobenih dodatkov iz daljnih dežel, saj ti za pot do naših vrtov potrebujejo vsaj fosilna goriva in tako po nepotrebem prispevajo k umiranju našega planeta.

3. **Sadimo trpežne sadike,** ki niso bile med predhodnim gojenjem pomehkužene z močnim gnojenjem, idealno oskrbo z vodo in drugače ujčkane. Le takšne so namreč sposobne prilagoditve na v naravi spreminjajoče se pogoje rasti.

4. **Izbiramo seveda vrste in sorte, prilagojene našim klimatskim in talnim pogojem.** Pri tem spoštujemo izkušnje domačih gojiteljev in ne podlegamo vsem novitetam, razen, kadar želimo eksperimentirati. Veliko pozornosti namenjamo tudi naravni odpornosti na rastlinske bolezni.

Če torej upoštevamo ta štiri pravila, lahko sadimo sadike trajnic v vseh letnih časih, da le zemlja ni zmrznjena. Poletne saditve so še posebno uspešne.

Sadika sivke z lepo razvitim koreninskim sistemom.

S sajenjem v poletnih mesecih ne bo težav.

In v čem so prednosti poletnih saditev?

Vsekakor je treba vedeti, da vsi rastni procesi tečejo mnogo hitreje pri višjih temperaturah zraka in zemlje, kot pri nižjih. Seveda, če ne gre za ekstremno vročino. Pri pozno jesenskih saditvah bodo sadike v tleh v glavnem le počivale in čakale na pomlad. Pri poletnih saditvah pa se bodo korenine zelo hitro razvijale v širino in globino v iskanju hrane in vode. Seveda to ne velja za tiste sadike, ki so bile razvajene z obiljem gnojil, so rasle v idealnih pogojih in so bile že ob sajenju 'vse kipeče in vse cvetoče'. Takšne sadike se ob sajenju v vrtno prst kar nekam 'ustrašijo' in ne napredujejo kaj posebno hitro, če sploh. Če jih čez nekaj mesecev izkopljemo iz zemlje, imajo običajno obseg koreninske grude še vedno skoraj enak, kot je bil ob sajenju. Če pa poleti posadimo v navadno vrtno prst sadike, ki so bile pred tem gojene asketsko v skromnih pogojih in so zato marsikdaj tudi po videzu dokaj skromne, bodo zelo hitro začele razvijati korenine in potem kmalu tudi nadzemne dele. Pri tem potrebujejo mnogo manj zalivanja, kot tiste, ki so bile razvajane. Seveda moramo v poletni vročini tudi trpežne sadike takoj ob sajenju temeljito zaliti. Če ne bo dežja, moramo tudi še nekaj časa skrbeti za dodajanje vode, dokler ne razvijejo korenin dovolj globoko, da si bodo potem lahko pomagale same. Nikakor pa ni potrebno zalivati vsak dan. Z obilnim zalivanjem namreč namočimo zemljo tako temeljito, da se v območju korenin ne bo posušila vsaj nekaj dni tudi pri visokih temperaturah. Pogosto, a površno zalivanje namreč spodbuja plitvo razrast korenin in posledično večjo občutljivost na sušo.

Namakalne naprave, ki so v navadi pri gojenju angleške vrtno trate, za trpežne trajnice nikakor niso ne potrebne, niti primerne in velikokrat mnogim trajnicam celo škodujejo. Vrtno trato imajo namreč gost preplet korenin zelo plitvo, glavnina je na globini 5 do 15 cm. Zato mora za vrtno trato biti ta globina tal stalno primerno vlažna. Glavnina trpežnih trajnic razvije korenine mnogo globlje in zato lahko črpa vodo tudi iz večjih talnih globin. Zelo plitve korenine, torej od nekaj cm pa do globine 15 cm, razvijejo v večini primerov le nekatere trajnice, ki sodijo med kserofite in torej potrebujejo za svojo rast le malo vode. Zato je zalivanje potrebno trajnicam prilagoditi. In seveda tudi morebitne namakalne naprave, če jih sploh potrebujemo. Predvsem pa je potrebno med seboj družiti takšne trajnice, ki imajo podobne potrebe po vodi. Za tiste, ki odstopajo, pa je seveda treba posebej poskrbeti, tako z vodo, kot tudi s hranili.

Na sušo izredno odporna trajnica - volnatec ali *Stachys lanata*

Če n.pr. poleti sadimo na stalno mesto trpežne sadike sivke, ki velja za skromno rastlino, ki potrebuje malo vode, bo skoraj gotovo dovolj že eno (ali morebiti dve) temeljito zalivanje ob sajenju. Če pa poleti sadimo na stalno mesto rabarbaro, ki je velik porabnik hranil in tudi vode, jo bo potrebno oskrbeti z veliko zalogo organskih gnojil in z občasnimi temeljitimi zalivanji (če seveda ne bo za to poskrbela narava sama) stalno skrbeti, da ne bo žejna, vse do jeseni in tudi še v naslednjih poletjih.

Marsikdaj s poletnim sajenjem damo duška trenutnemu razpoloženju in želji, da bi čim prej raslo. Greh bi namreč bilo odlašati s sajenjem trajnic do jeseni ali celo naslednje pomladi, če imamo zanje že pripravljen prostor in zemljo, pa še voljo in čas za to opravilo. Gotovo velja: **prej posajeno – prej bo raslo**. Poleti sajene trajnice, ki običajno cvetijo jeseni, se bodo do jeseni že toliko vrasle, da bodo dale nekaj cvetja že prvo jesen. Tiste, ki naj bi cvetele spomladi in poleti, bodo v naslednjem letu že dodobra razraščene in cvetoče, mnogo bolj, kot če bi jih sadili šele jeseni ali celo naslednjo pomlad. Tiste trajnice, ki jih gojimo predvsem zaradi zanimive rasti ali lepega listja, bodo pa sploh kmalu začele opravljati svoje poslanstvo. Tudi sicer, zlasti pa pri poletnih saditvah, so trajnice hvaležne za nežno zastirko iz zdrobljene slame ali podobnega materiala, ki bo skrbel za zadrževanje vode v tleh, boljše vpijanje vode ob zalivanju ali dežju, rahlost tal in zaščito mikroorganizmov v tleh. Hkrati pa taka zastirka tudi ovira pri razvoju morebitne kaleče plevela. Seveda je zastirko treba odmikati od koreninskih vratov sadik, da ne bi ovirala razrasti posameznih trajnic. V enem letu bo zastirka sprhnela, takrat pa se bodo sadike, posajene dovolj na gosto, že toliko razrasle, da bodo same zastrle tla pod seboj.

Če tal ne bomo zastirali, je po saditvi, zlasti še poletni, dobro skrbeti za stalno zrahljano zgornjo plast zemlje. Pogosto rahljanje vzame malo časa, ima pa podobno funkcijo, kot zastirka: ohranja vlago v tleh, preprečuje rast plevelov in godi mikroorganizmom. Dobro je torej čisto plitvo rahljanje (razbijanje nastajajoče skorje, ko se zemlja že rahlo posuši na površini) opraviti vsakič kak dan ali dva po zalivanju ali dežju. **Eno rahljanje prispeva k oskrbi tal z vodo vsaj toliko, kot eno temeljito zalivanje**. Ko opazimo kaleče plevela, s čisto plitvim rahljanjem v suhem vremenu uničimo vsaj toliko plevelov, kot z enim pletjem. **Poletno sajenje trpežnih trajnic ima torej kar nekaj prednosti in nobenega smisla nima odlašanje, če le imamo že pripravljena tla, ali jih lahko hitro pripravimo, in seveda voljo do sajenja.**

Jožica Golob-Klančič

univ.dipl.ing. hortikulture in krajinske arhitekture

slike: Mojca Rehar Klančič

univ. dipl. ing. agronomije

več naših člankov je na <http://trajnice.com/clanki.html>

bodoglavec –
Echinops banaticus 'Star Frost' -